

6. Azîmî, *Azîmî Târîhi: (Selçuklular Dönemiyle İlgili Bölümler: H. 430-538)* (Ankara 1988). 7. İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam* (Selçuklular'la ilgili bölümlerin tercümesi). *Önce Belgeler: Türk Tarih Belgeleri Dergisi'*nde (XXVI [2005], sy. 30, s. 1-84), daha sonra *Makaleler*'de (II, 437-605) neşredilmiş, ardından *el-Muntazam fî târîhi'l-Ümem'de Selçuklular: (H. 430-485 / 1038-1092)* adıyla kitap olarak basılmıştır (Ankara 2014). 8. İbnü'l-Adîm, *Zübdetü'l-Haleb min Târîhi Haleb* (Selçuklular'la ilgili bölümlerin tercümesi). *Belgeler: Türk Tarih Belgeleri Dergisi'*nde (XXI [2000], sy. 25, s. 1-84) ve *Makaleler*'de (II, 607-776) neşredilmiş, ardından *Zübdetü'l-Haleb min Târîhi Haleb'de Selçuklular (H. 447-521 = 1055-1127)* adıyla kitap şeklinde basılmıştır (Ankara 2014).

Ali Sevim'in *Bellethen, Belgeler: Türk Tarih Belgeleri Dergisi* ve *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi* gibi ilmî dergilerde makaleleri, *İslâm Ansiklopedisi (İA)* ve *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi'*nde (*DİA*) maddeleri yayımlanmıştır. Ayrıca Sevim'in makale, madde, tebliğ ve konferansları *Makaleler I-III* adlı kitapta toplanmıştır (Ankara 2005). Ali Sevim aynı zamanda şiir ve edebiyatla da meşgul olmuş, şiir kitapları yayımlamış, bazı şiirleri Alaeddin Yavaşca, Rüştü Eriç, Suphi İdrisoğlu, Faruk Şahin ve Tolga Bektaş tarafından bestelenmiştir. Bazı şiir kitapları: *Gecelerin Zambacı* (İzmir 1960), *Beyaz Gölgeler* (Ankara 1994), *Hayal Gölleri* (Ankara 1997), *İlâhi Ezgiler* (Ankara 1998), *Bir Başka Hayal* (Ankara 2003), *Ruhumdan Akisler* (Ankara 2005).

BİBLİYOGRAFYA :

AÜ DTCF Personel Arşivi Prof. Dr. Ali Sevim Dosyası; Ali Sevim, *Makaleler* (haz. E. Semih Yalçın – Süleyman Özbek), Ankara 2005, neşredenin girişi, I, 1-6; Ali Birinci, *Osman Turan*, Ankara 2003, s. 21-22, 93, 101; Süleyman Özbek, "Prof. Dr. Ali Sevim'in Özgeçmişi", *TAD*, XVII/28 (1995), s. 315-320; Yusuf Turan Günaydın, "Selçuklu Tarihinde Bir Otoriteydi Ali Sevim", www.tyb.org.tr (26.06.2015).

İLHAN ERDEM

SEYDA, Muhammed Nurullah
(1949-1985)

Nakşibendî-Hâlidî şeyhi.

Cizre'de doğdu. Nakşibendî-Hâlidî şeyhi Muhammed Said Seyda'nın oğludur. Ailesi aslen Mardin'in Dargeçit ilçesinin Kureyşa köyündendir. Annesi Tayyibe Hanım, Ga-

Muhammed
Nurullah
Seyda

bar dağının zirvelerinde bulunan ve Güneydoğu bölgesinde yaptıkları medrese ve tekke hizmetlerinden dolayı "Basret şeyhleri" olarak tanınan aileden Şeyh Celâleddin Efendi'nin kızıdır. Muhammed Nurullah dinî ilimleri babasından, babasının talebesi Fahreddin Arnâsî (Yıldız) ve Abdurrahman Erzen gibi medrese hocalarından öğrendi. Nakşibendî-Hâlidî hilâfetini babasından, medrese icâzetini Fahreddin Arnâsî'den aldı. Babasının 1968'de vefatından sonra henüz yirmi yaşında iken Cizre'deki medrese ve tekkenin başına geçti. Kendisi de babası gibi kışları Cizre'de, yazları Serdahl (Bağlarbaşı) köyündeki medrese ve tekkede ilim ve irşad faaliyetlerine devam etti. Yaklaşık kırk kişiye medrese icâzeti, Suriyeli Seyyid Ma'rûf, İsmetullah Beşîrî, Muhammed Düzgün ve kendisinden sonra postnişin olan kardeşi Ömer Faruk Seyda'nın da aralarında bulunduğu dokuz kişiye hilâfet verdi. 12 Mayıs 1985 tarihinde Nusaybin-Kızıltepe yolunda geçirdiği trafik kazası sonucu öldü, mezarı Cizre'de babasının kabrinde de bulunduğu aile mezarlığındadır. 1980'li yılların ortalarına kadar kimsesizlerin barındığı, aşiretler arası sorunların çözüldüğü, kandil gecelerinde 5000 kişiye kadar varan kalabalıkların ziyaret ettiği Serdahl Medresesi ve Dergâhı bölgede meydana gelen olaylar yüzünden 1994'te boşaltıldı. Bugün medrese ve dergâh onarılarak faal hale getirilmeye çalışılmaktadır. Cizre'nin Kale mahallesinde bulunan Şeyh Seyda Camii ve Dergâhı ise halen bölge halkının büyük saygı duyduğu bir ilim ve irfan merkezi olarak devam etmektedir.

Eserleri. 1. *Esrârü't-taşavvuf* (trc. İbrahim Öztürk, *Tasavvufun Sırları*, Bursa, ts.). 2. *Büzûr ve Haqâ'ik* (İstanbul 1989, trc. Abdullah Yücel, *Çekirdekler ve Gerçekler*, Bursa, ts.). 3. *Cem'ü'l-cevâmîf* (Kamışlı 1389). Fıkıh, tefsir ve hadis usulüne dairdir. 4. *Hulâsâtü't-Telhîş* (1388). Meânî ve bed'î ilmi hakkındadır. 5. *Tanînü't-tabî'a* (trc. Abdurrahman Erzen, *Tabiat Çınlıyor*,

Bursa, ts.). 6. *Risâle-i Kalle Delle*. Şiirlerinden seçmeleri ihtiva eder. 7. *Hızbü't-tecelliyyât* (Kamışlı 1389). Âdâb ve evrâd-ı tarikatla bazı sûflerin salavatına dairdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Muhammed Nurullah Seyda, *Tasavvufun Sırları* (trc. İbrahim Öztürk), Bursa, ts. (Elvan Ajans), s. 172-183; Muhammed Şefik ez-Zibârî, *el-Ahvâlü'd-dürriyye ve'l-ahbârü'l-miskiyye fî's-silsiletî'z-Zibâriyye*, Musul 1935, s. 77-91; Mehmet Çağlayan, *Şark Ulemâsı*, İstanbul 1996, s. 228-229; Muhammed Göksu, "Muhammed Nurullah Seydâ el-Cezerî (1949-1985)'nin Hayatı, Şahsiyeti ve Tasavvuf Anlayışı", *Uluslararası Şirnak ve Çevresi Sempozyumu (14-16 Mayıs 2010), Sempozyum Bildirileri* (ed. M. Nesim Doru), Ankara 2010, s. 647-661; Yunus Cengiz, "Muhammed Nurullah Seydâ'nın Doğa Okuması: Tanînu't-Tabî'a Eseri Üzerine", *Bilim Düşünce ve Sanatta Cizre* (ed. M. Nesim Doru), İstanbul 2012, s. 271-278; İbrahim Baz, "Güneydoğu'da Bir İrfan Merkezi: Serdahl Tekkesi ve Külliyesi", *Şirnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, II/2, Şirnak 2011, s. 15-36; a.mlf., "Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin Halifelerinden Şeyh Hâlid-i Cezerî ve Basret Dergâhı", *Tasavvuf*, XIV/32, Ankara 2013, s. 139-167; Abdurrahman Adak, "Seyda, Muhammed Said", *DİA*, XXXVII, 21.

İBRAHİM BAZ

SEYYİD MUHAMMED TAKİ

(bk. MÜDERRİS-i RAZAVÎ).

SEYYİD SÂBIK

(السيد سابق)

(1915-2000)

Fikhü's-sünne adlı eseriyle tanınan Mısırlı âlim.

Ocak 1915'te Menüfiye vilâyetinde Bâcûr'a bağlı İstinhâ köyünde doğdu. Küçük yaşta Kur'an-ı Kerim'i ezberledi. Orta öğrenimden itibaren bütün tahsilini Ezher'de yaptı, 1947'de âlimiye diploması olarak mezun oldu. Ezher'e bağlı lise seviyesindeki enstitülerde öğretmenlik yaptı. Daha sonra Ezher ve Amr b. Âs camilerinde vaaz ve irşadla görevlendirildi. Yazı hayatına haftalık *el-İhvânü'l-muslimûn* dergisinde (1933-1938, ilk dönemi) "eş-Şafhatü'l-fikhiyye" başlığı altında San'ânî'nin *Sübülü's-selâm*, Şevkânî'nin *Neylü'l-evâtâr*, İbn Kayyim el-Cevziyye'nin *Zâdü'l-me'âd*, Mahmûd Hattâb es-Süb-kî'nin *ed-Dînü'l-hâliş* gibi eserleriyle diğer bazı fıkıh kaynaklarını esas alarak tahâret ahkâmına dair kısa makaleler yazarak başladı. Ardından *el-Mebâhişü'l-kazâ'iyye* ve *ed-Da'Ve* dergilerinde